

הצעת פתרון- בחינת הבגרות בגיאוגרפיה

שאלון 574,057102

גאוגרפיה ופיתוח הסביבה

נתי"ב- הודו

1 יחידת לימוד

הצעת הפתרון נכתבה על-ידי לירן לוטם ושלומית שושן

מורים לגיאוגרפיה בבתי הספר של **קידום**

• התשובות המוצגות הן בגדר הצעה לפתרון בלבד

• ייתכנו תשובות נוספות.

כל התשובות בעזרת אטלס אוניברסיטאי חדש מהדורת 2010

שאלה מספר 1- נהר הגנגס

א. יחידות הנוף בנהר הגנגס מצפון לדרום:

מתחיל בנהר "ימונה" היורד משרשרת הרי ההימלאיה, מיחידת נוף הררית, בגובה (בתוך הודו) 7800 מ'

ממשיך לשפלה (אזור הרינה) וממשיך למישור פרדש, אוטר, ביהר – הגובה הוא בין 0-100 מ' מעל פני הים

וממשיך משם לדלתא ומפרץ בנגל גובה 0-100 מ'

ב. שימושי קרקע בתווי הנהר-

אורז- נמצא באזור בנגל, ובשפלה – חקלאות אקסטנסיבית, שיטת השקיה בהצפה. דורש הרבה מים ולכן גורם המיקום הוא- סמוך לגדות הנהר.

יער- יערות נמצאים ב, במורדות ההרים, ומסתמך בעיקר על משקעי חקלאות בעל של גשם באזור זה. גורם מיקום – כמות משקעים גדולה וסחף שהצטבר וטוב לפוריות הקרקע באזור זה.

ג. תופעות טבע:

רעידות אדמה- כתוצאה מתזוזת לוחות טקטוניים והתנגשות הלוח ההודי בלוח האסייתי ויצירת הקימוט שיצר את ההימלאיה החיבור בין לוחות אלו הופך את האזור לרגיש לרעידות אדמה.

סופות צקלון- סערה הנוצרת מעל לאוקיינוס באזורים הטרופיים בשל הפרשי הטמפרטורות, וממשיכה לכיוון היבשה שם היא נעצרת כי היא נתקלת באויר חם. הסופות בהודו מגיעות מדרום מערב, מהאוקיינוס ההודי ונעצרות ביבשה וממטירות גשם רב.

גלישת קרקע- גלישות קרקע, זרימות של בוץ ושל חלקי סלעים - אלה הן תנועות של חומרי בלית המתרחשות במדרונות ההרים. אלה הן תנועות הנגרמות בפתאומיות בעקבות אירועים בעלי עוצמה גדולה, הנמשכים זמן קצר - גשמים עזים, מפולות שלגים, סופות שלגים, רעידות אדמה והתפרצויות געשיות. כאשר אירועים כאלה מתרחשים באזור שבו המדרונות תלולים והם מכוסים בקרקע רכה ובמסלע רופף, הם גורמים לאסונות טבע קשים, הפוגעים בבת אחת במאות או באלפי בני אדם וברכושם בירוא היערות, ותנאי מזג האויר האפשרי לצקלון והרבה משקעים גורמים לגלישת קרקעות.

שאלה מספר 2- תחבורה

א. גורמים לכך שרשת המסילות של הודו צפופה ועמוסה הם

- יסודות מהתקופה הקולוניאלית של העברת סחורה מאזורים שונים של הודו לאסיה.
- ריבוי תושבים בהודו
- גלובליזציה ופיתוח טכנולוגי בהודו

ב. שתי השפעות של רשת הרכבות בהודו על פיתוח הכלכלה

- תחבורה כבסיס לפיתוח קשרים גלובליים והחדרת הגלובליזציה ומעבר סחורות לתחומי המדינה – ובכך פיתוח כלכלי של חברות זרות.
- אפשרות לפיתוח אזורים שונים בהודו שלא היו מפותחים מבחינה כלכלית לפני פיתוח התחבורה וכמובן פיזור אוכלוסיה בכל הודו. (בהודו מדרג עירוני מאוזן שבו העיר השניה בגודלה היא מחצית מהעיר הגדולה וכך יורד)
- גודלה של הודו מצריך פיתוח רשת תחבורה כדי להעביר סחורה ואנשים ממקום עבודה/מסחר אחד לאחר.

ג. גרף מספר הנוסעים בתחבורה ציבורית בהודו-

1. שני גורמים אפשריים למגמת השינוי במספר הנוסעים הנראית בגרף:
 - עליה ברמת החיים- הנוסעים רוצים להגיע מהר יותר למחוז חפצם, ובעלי אמצעים גבוהים יותר.
 - יותר תיירות- בעקבות הגלובליזציה יש יותר כניסת תיירים להודו ולכן שימוש באמצעי תחבורה מתקדמים יותר במעבר בין אתרי התיירות
2. טיעון בעד : התחבורה האוירית יכולה להחליף את התחבורה היבשתית בהודו, כי היא מקצרת את זמן הנסיעה ואינה מוגבלת על ידי תנאים טופוגרפיים כמו התחבורה המסילתית. (רכבת לא יכולה לנסוע בשיפוע הררי ולכן מוגבלת)
- טיעון נגד: התחבורה האוירית לא יכולה להחליף את הנסיעה ברכבת בהודו כי רוב האוכלוסיה בהודו אינה בעלת אמצעים והרכבת משמת אותם בעלות נמוכה לנוע במרחב. כלומר- צמצום התחבורה המסילתית יגרום רק לגדילת הפערים הסוציו-אקונומיים ולעלייה בשיעורי האבטלה במדינה.

שאלה מספר 3- אקלים

א. קלימוגרפים:

1. שני הבדלים בין מאפייני האקלים:
 - טמפרטורות: קלימוגרף אחד מייצג עיר אשר בה בקיץ טמפרטורות גבוהות בין 25 ל- 35 מעלות ואילו בחורף טמפרטורות נמוכות יותר בין 15 ל-25 מעלות. בקלימוגרף השני עיר ובה טמפרטורה אחידה פחות או יותר לאורך כל השנה.
 - משקעים: בקלימוגרף 1 משקעים בחודשי הקיץ יוני עד ספטמבר עד 200 מ"מ גשם ממוצע ואילו קלימוגרף 2 מתאר באותם חודשים כמות גדולה יותר של משקעים כשהשיא ביולי- 900 מ"מ
 2. קלימוגרף 1 מייצג את דלהי עם כמות משקעים נמוכה וטמפרטורה גבוהה בקיץ, מכיוון שדלהי נמצאת באזור אקלים חם טרופי – סוונת שיחים דוקרנית.
 - קלימוגרף 2 מייצג את בומביי עם כמות משקעים גבוהה בקיץ, וטמפרטורה אחידה רוב השנה מכיוון שבומבי נמצאת באקלים טרופי של סוונה גשומה וחשופה לגשמי קיץ/מונסון.
- ב. דמיון בתפוסת המשקעים בין שתי הערים בא לידי ביטוי בגשמי קיץ, משקעים בעיקר בחודשי הקיץ.

הגורם לתפרוסת זו היא גשמי הקיץ/ מונסון הנוצר כתוצאה מאויר חם המגיע מאזור אפריקה
בחודשי הקיץ

ג. יתרון אפשרי יחסי וחסרון אפשרי לאדם בקלימוגרף 2 (גשמי קיץ טרופיים)

יתרון- משקי חקלאות המבוססים על חקלאות שלחין שבה אוגרים את מי הקיץ ומשתמשים
בהם גם בחורף

במזג אויר טרופי הטמפרטורה גבוהה, גשמי קיץ ממתנים את עליית החום.

חסרון- הצפות בקיץ, מחסור במים בחודשי החורף.

שאלה מספר 4 – כלכלה

א. תיאור מגמת גרף ענפי תעסוקה בהודו בכל אחד מהענפים :

ענף השירותים/מגזר שלישוני: נמצא במגמת עליה בעקבות השתלבות הודו כמקור לשירותי
מיקור חוץ עבור תאגידים בשוק הגלובלי. ירידה קלה מאופיינת בשנת 2009 לאור משבר
כלכלי עולמי.

ענף תעשייה /שניוני: נמצא במגמה מאוזנת עם עליה קטנה לאורך השנים כאשר הודו
משמשת כמקור לכח עבודה זול עבור תאגידים שפותחים את מפעליהם באזורים שונים
במדינה.

ענף החקלאות/ראשוני: הגרף במגמת ירידה בשל תהליך הפיתוח שעוברת הודו ובמהלכו
שיעור העוסקים בחקלאות מצטמצם, תוך מעבר לחקלאות מתמחה וטכנולוגית יותר
המאפשרת לפחות חקלאים לעסוק בחקלאות וליצור משטח אחד יותר תוצרת. ענף זה
משפיע גם על עלייה במגזר התעשייה והשירותים ותהליך עיור מאסיבי

ב. מיקור חוץ הוא העברת תפקיד מסוים ומוגבל בחברה רב לאומית, לחברת בת במדינה
אחרת. בגרף ניתן לראות כי הודו היא מוקד משיכה למיקור חוץ מכיוון שניתן לראות את
העליה בהיקף השירותים. מיקור חוץ מסווג במגזר השלישוני/שירותים וזו הסיבה למגמת
העלייה בגרף.

ג. יתרונות של הודו שהופכים אותה למוקד מיקור חוץ:

- ההודים דוברים אנגלית עוד מימי השליטה הבריטית
- בהודו כח עבודה זול ורב
- באזורים שונים של הודו יש אוניברסיטאות טובות דבר המעיד על אוכלוסיה שחלקה
משכילה.

שאלה מספר 5- דמוגרפיה ורמת פיתוח

א. גורם אפשרי למגמת השינוי בשיעור הפרייון:

מדיניות צמצום ילודה- הודו מבינה כי שיעור ילודה גבוה מהווה נטל וחוסם לפיתוח ולכן נוקטת המדינה במספר צעדים על מנת לשכנע את האוכלוסיה לצמצם את כמות הילדים בכל משפחה. האמצעים לשינוי הילודה הם:

• חינוך והסברה לתכנון משפחה

• שיפור מעמד האישה

• תהליך עיון

גורם לשינוי בתוחלת החיים:

שיפור שירותי הרפואה בהודו בעקבות הגלובליזציה

יתרון הגודל שיש להודו מאפשר למדינה לקבל מכשור וציוד רפואי בעלויות נמוכות ביחס למדינות אחרות.

גורמים אלו מאפשרים שיפור ברמת הבריאות העלאת תוחלת החיים.

ב. מכיוון ששיעור הפרייון יורד ותוחלת החיים עולה, כמות האוכלוסיה הנתמכת (ילדים) יותר קטנה, וכמות האוכלוסיה היצרנית גדולה יותר.

ומכיוון שכמות האוכלוסיה היצרנית עולה כך התמ"ג עולה גם הוא.

כמו כן שיעור הפרייון ירד בגלל עליית מעמד האישה וחינוך נכון ותוחלת החיים ירדה בגלל טכנולוגיה רפואית, דבר המרמז על עליה ברמת החיים של הודו ולכן יותר השקעה בחינוך ובתעסוקה וכו'.

ג. רמת הפיתוח של הודו היא פחות מפותחת.

אפשר להבין זאת על ידי הנתונים בגרפים ובטבלה בצורה הבאה:

תמ"ג- סך כל הסחורות והשירותים במדינה כולל כספי העובדים הזרים חלקי מספר הנפשות במדינה מייצג חוסן כלכלי של האזרח. בעולם מפותח התמ"ג יהיה גבוה כאשר בעולם פחות מפותח התמ"ג נמוך. לפי נתוני הטבלה ניתן לראות כי התמ"ג בהודו אינו גבוה ביחס לעולם המפותח ולכן הודו ברמת פיתוח פחות מפותחת.

מספר שנות לימוד ממוצע- נתון המציג את רמת ההשכלה במדינה בשנות לימוד ממוצע. במדינות מפותחות נראה שיעור השכלה גבוה (אקדמאית) ובמדינה פחות מפותחת נראה שיעור השכלה נמוך. בהודו שיעור ההשכלה הוא בינוני, ומציג רמת פיתוח פחות מהמדינות המפותחות.

שיעור העיור- מדד שיעור האוכלוסיה העירונית מציג את כח המשיכה של העיר, מעבר מהמגזר הראשוני לשניוני ולמגזרי השירותים, וכמות האוכלוסיה במגזר הכפרי בהתאמה. לפי הטבלה בהודו יותר אוכלוסיה כפרית מאוכלוסיה עירונית ולכן ניתן להגדיר את הודו כמדינה מפותחת פחות מהמדינות המפותחות.

אחוז המועסקים בהודו גבוה- נתון המעיד על שיעור אוכלוסיה מפרנסת גבוה- נתון שאינו מסייע לנו בהבנה של מידת הפיתוח של הודו. בהתאמה לשאר הטבלה. וגם כי אנחנו יודעים שבהודו מועסקים מגיל צעיר בניגוד לעולם המפותח בו מועסקים מגיל בוגר יותר (נתון שאינו מופיע בטבלה)

אחוז האוכלוסיה מתחת לקו העוני- שיעור המציג את כמות האוכלוסיה הענייה במדינה, במדינה מפותחת שיעור זה יהיה נמוך יותר. ובהודו הוא יחסית גבוה. ולכן ניתן להסיק כי הודו אינה מדינה מפותחת.

שיעור הפריון בהודו הוא אמנם במגמת ירידה אך עדיין גבוה יותר מהמדינות המפותחות.

תוחלת החיים אמנם במגמת עליה אך נמוכה יותר מהמדינות המפותחות